

Kramfors biblioteksplan 2025-2028

Dokumenttyp		Datum för beslut 2024-12-09	Version 1
Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Dokumentansvarig Madeleine Wallenius, Biblioteket	Ansvarig för uppföljning Bildningsnämnden Kommunstyrelsen	Reviderad
Dokumentet gäller 2025-2028		Granskad av	Aktualiserad
Dokumentet gäller för Den kommunala biblioteksverksamheten – folk- och skolbibliotek			

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Lagar och styrande dokument	4
2.1	Prioriterade målgrupper.....	4
2.2	Barns rättigheter	4
2.3	Likvärdighet och tillgänglighet	4
2.4	Agenda 2030.....	5
2.5	Kramfors kommuns vision.....	5
3	Organisation	6
4	Kramfors kommuns utmaningar	7
5	Folkbiblioteken	8
5.1	Utvecklingsområde 1: Läsa för livet	8
5.2	Utvecklingsområde 2: Främja demokrati och fri åsiktsbildning	9
5.3	Utvecklingsområde 3: Delaktighet och likvärdig tillgång	10
6	Skolbiblioteken	11
6.1	Utvecklingsområde 1: Likvärdig tillgång.....	11
6.2	Utvecklingsområde 2: En stark läskultur i skolan	12
6.3	Utvecklingsområde 3: Medie- och informationskunnighet (MIK).....	12

1 Inledning

Biblioteksplanen är ett lagstadgat styrdokument som varje kommun, enligt bibliotekslagen (§ 17), ska ha. I Kramfors är biblioteksplanen ett strategiskt dokument som sätter riktningen och ambitionerna för det allmänna biblioteksväsendet i Kramfors kommun under perioden 2025–2028.

Styrdokumentet innefattar utvecklingsområden som är grundade i kommunens utmaningar. Biblioteksplanen omfattar folkbibliotek och skolbibliotek. Planen ligger till grund för bibliotekens årliga handlingsplan, en för folkbiblioteket och en för skolbiblioteken, där strategier och prioriteringar för året för att nå målen beskrivs.

Arbetet med att ta fram detta styrdokument har gjorts av Biblioteken i Kramfors tillsammans med skolbiblioteken på grundskola och gymnasium. Biblioteksplanen har godkänts i kommunfullmäktige 2024-12-09.

2 Lagar och styrande dokument

Bibliotekslagen (2013:801) utgör ramen för bibliotekens verksamhet. Det här avsnittet beskriver de lagar och styrande dokument som är gällande för biblioteksplanen. Det beskriver även vilka grundläggande perspektiv och förhållningssätt som genomsyrar Biblioteken i Kramfors samt skolbibliotekens respektive verksamheter. Fortsättningsvis i avsnittet benämns all biblioteksverksamhet, oavsett verksamhetsform, som *biblioteken* om inget är specifikt gällande för en viss verksamhet.

2.1 Prioriterade målgrupper

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Biblioteken ska även ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer som har annat modersmål än svenska.

2.2 Barns rättigheter

Skollagen (2010:800) säger att alla elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. (*Lag 2022:1315*). Barnkonventionen (2018:1197) är lag sedan 2020 och har följden att biblioteksverksamheten ska utgå från barnets perspektiv. Barn och ungdomar ska vara delaktiga i planering och kunna påverka bibliotekens verksamhet. Barns och ungdomars behov ska vara vägledande såväl i bibliotekens aktiviteter som i det fysiska rummet.

2.3 Likvärdighet och tillgänglighet

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken vara tillgängliga för alla och vara anpassade till användarnas behov. För att möjliggöra detta ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information. En funktionsnedsättning kan vara fysisk, psykisk eller intellektuell, vilket innebär att bibliotekens fysiska lokaler, den programverksamhet som erbjuds, tillgången till information samt bemötandet bör vara tillgänglighetsanpassat för att möta dessa olika behov. I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter

oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (*Lag 2014:958*). Bibliotekens arbete ska genomsyras av ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt. Det innebär att maktstrukturer, normer och värderingar ska belysas och ifrågasättas när det kommer till bestånd, programverksamhet och utformning av det fysiska rummet.

2.4 Agenda 2030

Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling är en handlingsplan för att uppnå en socialt, miljömässig och ekonomiskt hållbar framtid för alla länder och människor. Biblioteksplanens utvecklingsområden kopplas samman med fyra av de globala målen.

2.5 Kramfors kommuns vision

Biblioteken arbetar utifrån Kramfors kommuns vision *Tillsammans har vi mod att skapa livskraft – i hela vår kommun*. Utifrån bibliotekslagen och med visionen som ledstjärna arbetar biblioteken för att verksamheten ska finnas till för alla, oavsett vem du är och var du bor i kommunen. Att erbjuda användarvänliga digitala tjänster, genom att arbeta uppsökande och ha ambitionen att vara där invånarna är.

3 Organisation

Biblioteksverksamheten i Kramfors kommun är indelad i två organisationer med två olika uppdrag, folk- respektive skolbiblioteksverksamhet.

Kommunledningen ansvarar för folkbiblioteken och Bildningsnämnden för skolbiblioteken. Biblioteksplanen följs upp i båda nämnderna vid delår och helårsuppföljning samt i skolornas kvalitetsrapporter. Folkbiblioteket ansvarar för barnens fritid medan skolbiblioteken ansvarar för elevernas skoltid.

Folkbiblioteket har bibliotekslokaler i Kramfors och Ullånger. Bokbussen är med sina dryga 70 hållplatser, navet i den mobila verksamheten. I den mobila verksamheten ingår såväl kapprumsbibliotek på kommunens samtliga förskolor som Boken kommer till de låntagare som inte själva kan ta sig till en bibliotekslokal. Skolbiblioteken i biblioteksplanen består av de kommunala skolbiblioteken på grundskolorna, Kramfors gymnasieskola och anpassad grund- och gymnasieskola. Skolbiblioteken på grund- och gymnasieskola regleras av skollagen och rektor ansvarar för verksamheten.

Samtlig biblioteksverksamhet i kommunen strävar efter att ha utbildad bibliotekspersonal. Folkbibliotek har för närvarande en grundbemanning på 9,2 tjänster plus en bibliotekschef. Sju av dessa är utbildade bibliotekarier. Bokbussen ställer ett kompetenskrav på C-körkort, 3 i personalen har den kompetensen. Skolbiblioteken har 2 bibliotekarietjänster inom grundskolan plus 0,2 tjänst inom gymnasieskolan.

4 Kramfors kommuns utmaningar

Kramfors kommun har drygt 17000 invånare, där majoriteten av befolkningen bor i mindre samhällen eller byar utanför Kramfors tätort.

Kommunen brottas med ett vikande födelsetal, en minskande andel personer i arbetsför ålder och en växande andel äldre.

I en kommun som består av flertalet byar finns ett behov av trygghet, närhet och sammanhang. Det kräver en ortsutveckling som utmynnar i tydliga mötesplatser där alla ska känna sig välkomna.

Kommunens skolor arbetar för att eleverna ska förbättra sina betyg och möjliggöra att en större andel får gymnasiebehörighet. Målet är en ökad jämlikhet där både pojkar och flickor kan och vill vidareutbilda sig både efter grundskola som gymnasium. Studier som Pisa och Pirls visar att barn och unga, framförallt pojkar, läser allt mindre, och att läsförmågan och läsförståelsen sjunker. Detta är en trend som är tydlig även i Kramfors kommun. En god läsförmåga och läsförståelse är en förutsättning för kritiskt tänkande, källkritik och mediekunnighet. Dessa förmågor är i sin tur förutsättningar för att man som medborgare i ett demokratiskt samhälle ska kunna ta välgrundade beslut. En utmaning för kommunen är kompetensförsörjningen inom skolan. Att som elev få möta utbildade och kompetenta lärare och skolbibliotekarier är en förutsättning för att nå goda resultat.

Kommunen har under en längre tid behövt handskas med minskat statligt stöd, både i form av bidrag samt som i närvaro av myndigheter. Kommunen har en brant ålderstrappa där den åldrande befolkningen har stora behov av tillgång och stöd i hanteringen av digitala resurser. Det innebär ökade krav på biblioteket att kunna stötta invånarna i deras framförallt digitala frågor.

5 Folkbiblioteken

Utifrån bibliotekslagens krav och Kramfors kommuns förutsättningar och utmaningar har utvecklingsområden definierats. Folkbiblioteket har utsett följande utvecklingsområden:

1. Läsa för livet
2. Främja demokrati och fri åsiktsbildning
3. Delaktighet och likvärdig tillgång

Biblioteksplanens utvecklingsområden och målbilder kommer att konkretiseras i bibliotekets årliga handlingsplaner, genom aktiviteter som syftar till att nå uppsatta målbilder.

5.1 Utvecklingsområde 1: Läsa för livet

Förbättra läsförmåga och språkutveckling

Folkbiblioteken ska enligt bibliotekslagen stärka litteraturens ställning och främja läsning och tillgång till litteratur. Biblioteken ska särskilt fokusera på läsfrämjande insatser riktade mot bibliotekslagens prioriterade grupper. De prioriterade målgrupperna är barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer med annat modersmål än svenska. Litteraturen ger oss människor möjlighet att lära känna oss själva, våra medmänniskor och vår omvärld. Genom att ha tillgång till ett språk och en god läsförståelse får individen makt över sitt liv samt sitt ställningstagande och deltagande i det demokratiska samhället.

Målbilder

2028 vill Biblioteken i Kramfors:

- ha inspirerat Kramforsborna till läsning.
- ha stärkt litteraturens ställning i kommunen.
- ha bidragit till att Kramforsborna har haft möjlighet att utveckla språk och läsning utifrån sina egna villkor och behov.
- ha stärkt den lokala litteraturen, både i bibliotekets mediebestånd och i programverksamheten.
- ha bidragit till att öka mäns och pojkars läsintresse.

5.2 Utvecklingsområde 2: Främja demokrati och fri åsiktsbildning

Stärka det demokratiska samtalet

Folkbiblioteken ska enligt bibliotekslagen verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i Kramfors ska skapa förutsättningar för att vara en trygg och inkluderande mötesplats för den fria åsiktsbildningen, för människor att göra den egna rösten hörd, och inspirera till samtal och möten som viktiga delar i den demokratiska processen.

Målbilder

2028 vill Biblioteken i Kramfors:

- ha bidragit med att stärka de demokratiska värdena i kommunen.
- ha stärkt fri åsiktsbildning och det demokratiska samtalet genom livslångt lärande och bildning.
- ha stärkt sin roll som en inkluderande, relevant och trygg mötesplats för Kramforsborna.
- ha stärkt samarbetet med föreningslivet och övriga lokalsamhället.
- ha inkluderat barn och unga i bibliotekens utvecklingsarbete.
- ha bidragit till att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur.

5.3 Utvecklingsområde 3: Delaktighet och likvärdig tillgång

Möjliggöra likvärdig biblioteksverksamhet i hela kommunen

Med utgångspunkt i bibliotekslagen är Biblioteken i Kramfors öppna och inkluderande mötesplatser och verksamheter som bidrar till att främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla, oavsett vem du är och var du bor i kommunen. Utifrån ett relationsbyggande och inkluderande förhållningssätt och bemötande, är ambitionen att skapa förutsättningar för alla invånares möjlighet till delaktighet och medskapande.

Målbilder

2028 vill Biblioteken i Kramfors:

- ha bidragit till att minska det digitala utanförskapet i kommunen.
- ha en mobil service, inkluderat bokbuss och Boken kommer, som är hållbar och användarvänlig.
- ha väl nyttjade kapprumsbibliotek på samtliga förskolor.
- ha gjort bibliotekets digitala tjänster kända för Kramforsborna.
- ha en utökad kommunal och regional samverkan för att stärka den likvärdiga tillgången till litteratur.

6 Skolbiblioteken

Enligt läroplanerna för grund- och gymnasieskola (Lgr22 och Lgy11) ansvarar rektor för att "Skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens". Skolbiblioteket skall ses som en resurs som genomsyrar hela skolans verksamhet. Det fysiska rummet är viktigt för att erbjuda studiero, trivsel i möten mellan elever samt stimulera till läsning. Skolbiblioteket skall fungera kompensatoriskt men även ge möjligheter till elever i behov av större utmaningar. Skolbibliotekets verksamhet skall erbjuda aktiviteter såsom bokprat, undervisning i informationssök och boksamtal. Utifrån bibliotekslagens och skollagens krav och Kramfors kommuns förutsättningar och utmaningar har utvecklingsområden definierats.

Skolan har utsett tre utvecklingsområden:

1. Likvärdig tillgång
2. En stark läskultur i skolan
3. Medie- och informationskunnighet

6.1 Utvecklingsområde 1: Likvärdig tillgång

Likvärdig skolbiblioteksservice i hela kommunen

Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen. Skolbiblioteket kan se olika ut vid olika enheter beroende på enhetens storlek, antal elever och elevsammansättning.

Målbilder

2028 vill skolbiblioteken i Kramfors:

- Ha fysiska skolbibliotek på samtliga grund- och gymnasieskolor
- Ha skolbibliotekspersonal på samtliga skolor varje vecka

6.2 Utvecklingsområde 2: En stark läskultur i skolan

Att öka läslust och läsengagemang bland elever i grundskola och gymnasieskola

Alla elever i Kramfors kommun ska få samma förutsättningar och möjligheter till en bra skolgång där betyg som ger gymnasiebehörighet är en självklarhet. Högläsning, lässtimulans och tillfällen att samtala om litteratur bidrar till lusten att läsa. En stark läskultur i skolan stärker elevers språk- och kunskapsutveckling.

Målbilder

2028 vill skolbiblioteken i Kramfors:

- Att pedagogerna använder skolbibliotekarierna som en resurs i undervisningen gällande läs- och språkutveckling
- Att eleverna ska ha tillgång till ett brett utbud av såväl fysiska som digitala böcker
- Att eleverna i Kramfors kommun lånar fler böcker än riksgenomsnittet för barn- och ungdomslitteratur.

6.3 Utvecklingsområde 3: Medie- och informationskunnighet (MIK)

Öka elevernas Medie- och informationskunnighet som är nödvändig för att kunna ta till sig tillförlitlig information, bilda åsikter och göra sin röst hörd.

Skolbibliotekarien ska vara medpedagog när det gäller att vägleda barn och unga i att källkritiskt söka, välja och värdera information. Samarbetet mellan skolbibliotekarier och pedagogisk personal på skolorna kring medie- och informationskunnighet formuleras i skolbibliotekets handlingsplan utifrån skolans förutsättningar och behov. Samarbetet är en del för att alla elever ska kunna omvandla information till kunskap och bli delaktiga i samhällsutvecklingen.

Målbilder

2028 vill skolbiblioteken i Kramfors:

- Att elever i Kramfors kommun ska, innan de lämnar grundskolan, kunna använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande.

- Att eleverna får stöd och kunskap under grundskolan och gymnasiet i hur de kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden.